

NÕUANDEID TOIMETAJALE

Katrin Kern

Raamatu väljaandmist on toetanud
Haridus- ja Teadusministeerium

Toimetanud Egle Pullerits
Korrektor Argo Mund
Kujundanud Sirje Ratso

ISSN 2228-0189
ISBN 978-9949-9184-6-1 (trükis)
ISBN 978-9949-9184-7-8 (pdf)

Trükitud keskkonnateadlikus trükikojas Ecoprint

roheline trükis

SAATEKS

Arvutiajastu on kirjutamise ja kirjutatu avalikustamise teinud lihtsaks ja kiireks. Üha rohkem inimesi ja organisatsioone suhtleb avalikkusega otse, professionaalsete toimetajate ja suhtekorraldajate abita. Tekstide autoritel on erinevad eesmärgid, nad võivad soovida lugejaid kas teavitada, mõjutada või ka nende meelt lahutada. Sageli on aga kuulda olnud etteheidet, et avalikud tekstid on muutunud väga argikeelseks. Üsna tihti on siis mõeldud just kusagil internetis nähtud tekste, mis tegelikult polegi professionaalide tehtud. Lugejate ette on sel juhul jõudnud viimistlemata tekstid, ja sellest on kahju kahel põhjusel: esiteks jääb kirjutajate head tahet teavitada varjutama see, kui tekstides tõmbavad tähelepanu hoopis keelevead ja stiili kohmakus; teiseks võivad kehvad tekstid paraku anda eeskuju teistele kogenematutele kirjutajatele, nii et halvad kombad hakkavad levima.

Seetõttu ongi selles brošüüris püütud anda näpunäiteid, kuidas oma või teiste tekste redigeerida, keeleliselt toimetada. Lugeda võiksid seda eelkõige need, kes kirjutavad sõnumeid valla- või koolilehtedele, koostavad asutuste veebikülgi, peavad veebipäevikut või on nende ülesandeks teiste tekstid enne avalikustamist üle lugeda. Nõuannetes on pigem keskendutud olukorrale, kus peamine on sisu edasi anda. Toimetamise mõte on kindlustada, et valitud keeleline kujud selle eesmärgiga ka sobib.

Kuigi juhiseid on püütud anda moel, mis ei eelda lugejalt filoloogi haridust, oleks siiski hea, kui kooligrammatikast üht-teist meeles oleks. Toodud näited on eelkõige meediakeelest, pärit eesti ajalehtedest ja portaalidest. Need on esitatud viideteta, et mitte kedagi häbiposti panna, samuti on kõrvaldatud isiku- ja mõnel juhul ka kohanimed, et tähelepanu ei liiguks käsitletavalt probleemilt käsitletavatele isikutele. Õige mitme näite puhul on ilmne, et autoril on olnud probleeme rohkem kui ühe õigekeelsusvaldkonnaga. Sel juhul on parandatud ka muud vead. Algsed laused on vasakus veerus, soovitusel paremas veerus.

SISUKORD

KEELELISEST TOIMETAMISEST	7
MIDA JA KUIDAS PARANDADA	11
Sõnatasandi parandused	13
Lihtsad, lühikesed ja tuntud sõnad	14
Kaastähendusega sõnad	16
Kinnisväljendid	17
Sarnassõnad	19
Et midagi poleks üle: liiasus	21
Et midagi poleks puudu: väikesed ja vajalikud asesõnad	22
Kantseliitlikud väljendid	24
Stambid, ülekasutatud sõnad	25
Sisu loogikaga vastuolus olevad sõnad	25
Hooletus, uljus või rumalus?	26
Õiged vormid	28
Õeldise ja aluse ühildumine	29
Õeldise laiendid: sihitis	30
Teised õeldisest sõltuvad laiendid	31
Õeldise vorm: aeg	33
Õeldise vorm: isikulisus ja umbisikulisus	35
Õeldise vorm: kõneliik (eitus)	36
Käändsõna ühildumine	37
Lause sõnajärg	38
Õeldise teise koha põhimõte	38
Täiendite järjekord	40
Sisult seotud sõnad lähestikku	41
Lauselühendite koht lauses ja õigekeelsus	42
Kõrvallause koht	43
Kõrvallausete sidumine	45

LÕPETUSEKS: KONTROLLKÜSIMUSED

46

KIRJANDUS

47

KEELELISEST TOIMETAMISEST

Raamatute tiitlipöördelt leiab õnneks veel üsna sageli fraasi „Keeleliselt toimetanud NN”. Mida see tegevus hõlmab? Iga kirjutaja hea võrguabimees „Eesti keele seletav sõnaraamat” ütleb, et *toimetama* tähendab ‘mingit väljaannet sisuliselt koostama, selle teksti avaldamiseks viimistlema, sageli ka seda tööd juhtima’.

Suurtes toimetustes on tööjaotus tõenäoliselt sedavõrd paika loksunud, et selle loetelu iga elemendiga tegeleb eri töötaja: päevalehes näiteks sisu kokkupanekuga päevatoimetaja, tegevtoimetaja ja küljetoimetajad, juhtimisega peatoimetaja, viimistlemisega küljetoimetajad ja keeletöötaja. Väiksemates väljaannetes nagu vallalehtedes võib aga olla, et kogu töö peab ära tegema üks inimene, kes pole erialalt filoloog ega ajakirjanik. Just temal oleks päris kindlasti vaja oma tegevus korralikult läbi mõelda ja koostada töökava, kus kirjas nii ülesanded kui ka abivahendid.

Toimetamisõpikutes, nt inglise keeletöötajate piiblis „Butcher’s Copy-Editing”, on soovitatud teha igale käsikirjale tööpass: põhjalik loetelu asjadest, mis tuleb kindlasti üle vaadata, nt nimed, numbrid ja lühendid, samuti kõik küljenduse ja kujunduse üksikasjad. Selle loetelu võib juba autorilegi saata, et ta teksti juhustest lähtuvalt vormistaks ja vormindaks. Suuremates välismaa väljaannetes on kokku pandud stiiliraamatud, mis on abiks nii koosseisulistele kui ka välisautoritele, vt nt ajakirja Economist juhiseid aadressil www.economist.com/styleguide/introduction või ajalehe The Daily Telegraph omi aadressil www.telegraph.co.uk/topics/about-us/style-book/. Sealt leiab niihästi põhimõttelisi hoiakuid kui ka detailseid näpunäiteid.

Üht-teist sellisest süstemaatilise lähenemisest võiksid üle võtta ka väiksemad väljaanded. Eriti oluline on aga, et algaja toimetaja enne toimetamistöö vastuvõtmist enesele selgeks teeks, mida ja kuidas ta tegema hakkab, alates sellest, kui suur on maht ja milline tähtaeg, kas töö on arvutis või

paberil, kas ülelugejaid on veel ning kes küljendab. Iga element selles loetelus toob kaasa oma probleemid. Professionaalne toimetaja jõuab tööpäevas lugeda 15 arvestuslikku lehekülge (à 1800 täheruumi), algajal võtab kõik ilmselt hoopis rohkem aega, seega tuleb enne töö vastuvõtmist teksti maht ja keerukus kindlaks teha. Isegi kui kogu töö tehakse arvutis, tuleks viimane korrektuur siiski lugeda paberilt – ekraanil on täheviigu raskem märgata. Toimetajatel ja autoritel võivad tekkida teatud pimetähnid, probleemid või sõnad, millest nad lugedes üle libisevad, seega on iga lisasilmapaar enne avalikustamist abiks, tuleb ainult jälgida, et abilised usinasti tööd ümber tegema ei hakkaks. Toimetaja on siin sageli iseenese projektijuht, nii et kõige eespool kirjeldatu eest peab ta ise hoolitsema: mahu välja arvutama, teksti korrektuuriks printima, abilised leidma ja nende järele valvama.

Sisulisematest küsimustest võiks algaja keeleteoimetaja/redigeeri kirja panna kõik need elemendid, millele ta peaks tähelepanu pöörama, st ta võiks luua oma töökorra. Oleks hea, kui terve protsess oleks samm-sammult kirjas.

1. Loen teksti läbi, parandan käigu pealt lihtsad õigekirjavead, märgistan laused, mis tuleks ümber sõnastada, ning nimed või võõramad sõnad, mille õigekirja või täpset tähendust pean kontrollima.
2. Otsin nimede ja võõraste sõnade õige kirja pildi; kui tähendus konteksti ei sobi, uurin sünonüümsõnastikust või tesaurusest, kas on sobivamat varianti.
3. Võtan ette märgistatud laused, sõnastan ümber ning loen nende ees ja järel olevad laused läbi, sest võib-olla tuleb neis sõnajärge muuta.
4. Loen kogu teksti veel kord sõna-sõnalt, täht-tähelt üle.
5. Küljendatud teksti prindin uuesti ja loen taas sõna-sõnalt, täht-tähelt üle.

Mida rohkem vilumust, seda rohkem saab eri küsimusi korraga meeles pidada ja parandada, aga mitu lugemiskorda peab harjumuseks jääma. Kui aega rohkem käes, võib teksti üle öö laagerduma jätta. Mõnikord tegeleb aju unes probleemiga edasi ja hommikuks on sõnastuspundar lahti hargnenud või vajalik sõna meelde tulnud. Kui toimetaja töötab mõne autoriga järjekindlalt koos, tunneb ta juba ka selle inimese nõrku ja tugevaid külgi ning teab, mida eriti jälgida, millele aga vähem tähelepanu pöörata. Sama teadlik peaks olema ka enda keelekasutusest: kui komareeglid ei püsi meeles, võiks teha nii lihtsaid lauseid, et kirjavahemärke oleks võimalikult vähe vaja; kui on ette heidetud keerukat sõnastust, proovida peaaegu jõuga koostada lihtsamaid fraase.

Just teiste autorite tekstide redigeerija peaks aga meeles pidama, et keeletoimetamine ei tähendagi, et kõik tuleks ümber kirjutada. Teha tuleb nii palju kui vajalik, aga nii vähe kui võimalik, sest oletame ju vaikimisi siiski, et autor teab, mida teeb. (Kuni pole tõestatud vastupidist.) Eneseväljendus on emotsionaalne tegevus; kui keegi solvub sellest, et tema loomingut on jõuliselt korrigeeritud, võib see edaspidist koostööd takistama hakata. Teiseks, iga suurem muutus toob kaasa järgmised – kui vahetada välja üks tegusõna, võib osutuda vajalikuks vahetada välja ka selle tegusõna laiendid; kui tõsta üks sõna teise kohta, võib ka ülejäänud lauses sõnajärg paigast minna.

Nii-öelda lõikamise-kleepimise jälgi, kus sõnad on lauses üsna suvalises järjekorras või on mõni vajalik neist hoopis puudu, leiab eriti *online*-uudistest üsna sageli. Taas peab nentima, et arvutistamine on olnud kahe teraga mõök – lihtsam on küll kõike teha, aga sealhulgas ka vigu. Ei aita teinekord ka arvuti võimaldatud abivahendid, nt õigekirjakontroll – Wordi jaoks on *Imavere saeveski* täpselt sama mõistlik variant kui *saeveski*. Nii võib juhtuda, et arvutiprogrammide abi ei ole osutunud mitte *kirjutaja toetuseks*, vaid *teotuseks*. Inimene ei kao toimetamise juurest veel niipea ja tema tööga omandatud kogemused on kulla kaaluga.

Toimetajat peetakse esimeseks, nii-öelda katselugejaks – kui juba tema, vilunud tekstidega toimija, aru ei saa, mida öelda tahetakse või miks just nii öelda tahetakse, on tarvis midagi ette võtta. Toimetamistegevuses tuleks lähtuda kolmest põhilisest sihist:

- 1) arusaadavus,
- 2) sujuvus,
- 3) stiili ja tooni järjepidevus.

Igast punktist lähemalt kõnelemiseks oleks ehk mõistlik mõni näidisolukord ette võtta. Oletame, et restoraniarvustus on vahelduse mõttes tellitud ülevoolava keelekasutusega arvamuskirjutajalt ja laekub impressionistlik etüüd „*Belle époque*’i hõllandus veetlevas slummis”. Toimetaja loeb selle läbi ja kui leiab, et stiil on kogu tekstis välja peetud, ei hakka loomulikult struktuurseid ega suuremaid stiililisi muutusi tegema. Küll aga keskendub ta näiteks sõnavalikule, kui mõned tähendused kipuvad hämaraks jääma (arusaadavus) ja mõni väljend on ootamatult kantseliitlik (stiili järjepidevus); eemaldab ehk ettevaatlikult mõne liiase väljendi (sujuvus); parandab juhuslikumat laadi eksimused, nt kui mõni vajalik asesõna on välja jäänud (sujuvus); kontrollib, et restorani ja toitade nimed on õigesti kirjutatud, ja paneb i-le täpi, õigemini e-le

rõhumärgi sõnas *époque*. Tal on tervikpilt autorist, teksti eesmärgist, valitud väljenduslaadi iseärasustest ja ta toimib sellest tervikust lähtuvalt.

Niisiis, heal juhul (toimetuse väljakujunenud töökorraldus, võimekas autor, piisavalt süvenemisaega) ongi keeletoimetaja vaid lõpliku lihvi andja, see, kes valminud kudumi ära pressib, mõne sõlme peidab ja nõõbid külge õmbleb. Sisuliselt on sel juhul tegu korrektuuri, mitte toimetamisega.

Algajate puhul on toimetaja rohkem nagu algklasside käsitööõpetaja, kes vaatab kurba katsetust, millest pole päriselt aru saada, kas tegu on soki või salliga, ohkab, loob varrastele uued silmused ja seisab seni juhendades kõrval, kuni töö tehtud.

Võtkem taas näide abiks. Vallas avati uus spordihoone, linti tuli läbi lõikama omakandimehest olümpiasportlane. Vallalehe jaoks oleks vaja sellest sõnum kirjutada. Inimesele, kes pole elus ühtki uudist teinud, tuleb seletada, et uudis algab juhtlõiguga; juhtlõik on lause, kus öeldakse, mis juhtus millal ja kus, seega olgu lauses selgelt väljendatud aeg, koht, tegu ja tegija; uudises ei öelda kellegi kohta härra/proua. Lausest „Koduvalda külastas taas kord maailmakuulus sportlane, olümpial võimsa tulemuse teinud härra X, kes muuhulgas avas ka meie uue spordi-meelelahutuskompleksi, mida ehitati Euroopa rahadega juba 2003. aastast saadik” jääb alles „22. septembril avati N-is uus spordihoone, lindi lõikas läbi N valla O külast pärit X”. Parandusi saab põhjendada näiteks nii, et tähtsaim sündmus ei tohiks jutuks tulla kõrvallauses; sportlase nimi räägib ju enda eest, nii et pole vaja seda täiendiga „maailmakuulus” rõhutada, ning kogu infot pole vaja ühte lausesse pressida, seega Euroopa raha, ehituse käiku ja X-i saavutusi saab kajastada juba järgmistes lõikudes.

MIDA JA KUIDAS PARANDADA

Toimetamisülesannet alustades tuleb alati kaaluda, mis tuleb igal juhul ära parandada ja mis jätta võimaluse korral puutumata. Ellen Uuspõllu ja Argo Mundi raamatus „Õpetusi ja harjutusi algajale keeleteoimetajale” on kirjas: „Professionaalne toimetaja saavutab korrektse tulemuse autori teksti võimalikult minimaalsete ja igal juhul põhjendatud parandustega.” Paranduste põhjendatus ja põhjendatavus tuleb läbi mõelda ja nii endale kui ka autoritele selgeks teha.

Kõige lakoonilisem töökäsk keeleteoimetajale on selline: „Pärast toimetamist on tekstis õiged sõnad õiges vormis, õiges järjekorras ja õiges sisulises seoses; midagi ei tohi olla puudu ja midagi ei tohi olla üle.” **Õiged sõnad** hõlmavad nii õige tähenduse kui ka stiilivarjundi probleeme, **õiged vormid** loomulikult kirjepilti, aga ka nt öeldise aega või sõltuva nimisõna käänet, **õige järjekord** toetab vana info uuega seostamist. Esialgu kõigest üldisemalt, seejärel näidete varal konkreetsemalt.

Loomulikult tuleb ära parandada kõik ortograafiavead, kui autor pole nõudnud teisiti. Sellist vabadust saavad endale lubada aga harvad meistrid ja kindlasti mitte uudistereporterid.

Sõna kirjakuju ja muutmise kohta saab infot ÕSist, kokku-lahkukirjutamise, numbrite ja lühendite kohta „Eesti keele käsiraamatu” ortograafiaosast. Suuresti kasutavad professionaalid nüüd neid allikaid juba elektroonilisel kujul, sest töö edeneb nõnda kiiremini, saab teha päringuid ja vastused on ruttu käes. Kasulik on alati ka keelenõuande koduleheküljelt uurida, ehk on kellelgi sama mure olnud ja seal on see murtud saanud.

Kohanimed tuleks üle kontrollida Eesti Keele Instituudi kohanimeandmebaasist www.eki.ee/knab/knab.htm. Tõlkeuudistes võivad vahenduskeele abil tulla ette kujud nagu Bavaria või Gothenburg, andmebaasi päring annab kohe põhikujud Baieri ja Göteborg.

Spetsiifilisemate valdkondadega tegelejatel on kindlasti oma allikad, kust termineid kontrollida. Mõne lingi andmebaasidele leiab aadressilt www.keelev.ee, oskussõnastike lingikogu on ka Eesti Terminoloogia Ühingul, see asub aadressil eter.ee/oskuss_vorgus.php.

Tundmatute võõrsõnade puhul on loota abi uuest võõrsõnastikust, mis ilmus detsembris 2012, võõrkeelsete väljendite kuju ja sisu kontrollimiseks peavad olema käepärast vähemalt suuremate Euroopa keelte sõnastikud. Kõige sagedamini on ilmselt vaja inglise keele tuge, sel juhul on hea aadress www.dictionary.com, kus ühispäring annab vastuse Ameerika ja Briti inglise keele sõnastikest. Eesti Keele Instituudi koduleheküljelt leiab ka päris korraliku inglise-eesti sõnastiku.

Õigekeelsusküsimuste puhul tuleb endale teha väike meespea, kui kirjutusvõimalusi on mitu, ja selle järgi kogu väljaande/teksti keelekasutus ühtlustada. Näiteks võiks olla kokku lepitud kasvõi see, kas *kas või* kirjutatakse kokku või lahku; kas suurtähtlühendeid käänatakse sidekriipsuga või ilma, kas täiendina esinevaid ühendverbi kesksõnu kirjutatakse kokku või lahku (*ette võetud vs. ettevõetud*), kas numbri ja sõna liitmisel kasutatakse sidekriipsu, kas kirjutatakse *Kenya* või *Keenia*. Korduma kippuvad küsimused ja vastused võiks koguda ühte faili või prinditult ühtede kaante vahele.

Sõna- ja lausetasandi parandused on sageli läbi põimunud, õigupoolest räägitaksegi leksikogrammatilistest valikutest – mõne lauses kasutatud sõna sisu tingib teise sõna vormi ja vastupidi.

SÕNATASANDI PARANDUSED

Toimetaja ülesanne on kindlaks teha, et tekstis kasutatud sõnad (ja teinekord ka nende ühendid) on selles kontekstis õiged ja vajalikud, st annavad edasi just nii palju tähendust kui vaja ega eksita, olgu tahtmatult või tahtlikult.

Tüüpilised eksimused selles valdkonnas tulenevad eelkõige asjaolust, et ei teata sõna täpset tähendust või mõnda kaastähendustest. Just välisuudiste tegijatel võib olla raske otsustada, kas mõne võõrsõna kasutus on õigustatud või mitte. Võõrmõjulised väljendid võivad teksti sattuda seetõttu, et lugu on tõlgitud, aga ka seetõttu, et allikas mõtleb oma tegevusest pigem võõrkeeles (eriti inglise keeles).

Viimasel ajal on sagenenud sellisedki juhud, kus tekstis on eksitud võrdlemisi lihtsate omasõnadega, mis on kas diktofonisalvestiselt valesti üles kirjutatud või mõne sarnasekõlalise sõnaga kirjutaja peas vahetusse läinud. Toimetaja peab võtma appi riimimisoskuse ja kirjapandu häälikuid asendades läbi katsetama, mõistmaks, et *panused on ta teeninud* on pigem *kannused on ta teeninud*, *õhk on ritsikate sirinast tüüne* on ilmselt siiski .. *sirinast tiine* ja *ta tõusis jälle püsti nagu nannipunn* peaks olema *nagu jonnipunn*.

Veel võib olla raskusi koosinemustega, st ei teata, mis sõnadest fraseoloogism koosneb, või üldisemalt võttes, mis millega käib (kas tase kasvab või tõuseb jne). Pealkirjas „*Kinnisvarafirma kahjum süvenes*” tuleks näiteks tegusõna välja vahetada, kahjumid-kasumid pigem kasvavad ja kahanevad. Lauses *Raportist selgub siiski, et pististele kulutatud summad on jätkuvalt suhteliselt kõrged* peaks kasutama omadussõna *suured*. Niisuguste probleemide puhul saab abi ÖSi soovitudest.

Kantseliit paistab levivat intervjuude ja pressiteadete toimetamata kujul ilmutamise kaudu. Oletada võib, et sõnumite autorid väldivad julgemat ümberkirjutamist hirmus, et see tooks kaasa sisulisi eksimusi. See ei tohiks aga siiski õigustada arusaamist pigem takistavat keelepruuki.

Omaette rubriik on paronüümia- ehk sarnassõnavead, kus on meelest läinud või pole teatudki, kas kuritegevust *ohjatakse* või *ohjeldatakse*. Esimene muidugi on ka võimalik, aga karistatav tegevus.

Lihtsad, lühikesed ja tuntud sõnad

Üldteada on ajalehekeele nõue eelistada tuntud ja lihtsaid sõnu ning vältida keerukaid keelendeid. See kehtib ka igasuguse muu teavitustöö puhul. Mõistagi ei pea kõiki võõrsõnu välja rookima, aga võimaluse korral tuleks lühemaid ja tuttavamaid variante kaaluda.

Üldse olevat maal peamine puudus mitte niivõrd rahast, kui just tööle orienteeritud inimressursist

Arvatavasti on paar viimast aastat, mis Eestis kaasa toonud desperaatse hindade tõusu ja koondamised-kärpimised, igaveseks lahkujate protsenti veelgi kasvatanud

Üldse polevatki maal peamine puudus mitte niivõrd rahast, kuivõrd tööd teha soovivatest inimestest

Arvatavasti on paar viimast aastat, mis on Eestis kaasa toonud meeletu hinnatõusu ja palju koondamisi-kärpimisi, kasvatanud ka kodumaalt lõplikult lahkujate protsenti

Lühendamisega ei tohi muidugi liiale minna, kui saadud keelenditel on juba (kaas)tähendusi.

Vahel kasutame ka riiklikku rehasüsteemi

Reformierakond nõuab Tallinnas eramaa natsimist

Vahel kasutame ka riiklikku rehabilitatsioonisüsteemi

Reformierakond nõuab Tallinnas eramaa natsionaliseerimist(?)

Tavaliselt on aga tegu just vastupidi, keeruliseks aetud sõnastusega, kui saaks ka lühemalt ja selgema.

Juhtkoeraga pime jääb tihti väljapoole ust

Aga see pole seotud A-ga, vaid lihtsalt IRLis oleks seda küsimust adresseeritud teisiti

Air Balticu kommunikatsiooni asepresident JV ütles, et Air Baltic lõpetab lennud Tartu–Riia liinil augusti algusest, kuna vaatamata liini populaarsusele ei ole Tartu lennujaam suutnud tagada kõrget teenusestandardit

Juhtkoeraga pime jääb tihti ukse taha

Aga see pole seotud A-ga, vaid lihtsalt IRLis oleks selle küsimusega tegeldud teisiti

Air Balticu kommunikatsiooni asepresident JV ütles, et Air Baltic lõpetab lennud Tartu–Riia liinil augusti algusest, kuna vaatamata liini populaarsusele ei ole Tartu lennujaam suutnud tagada kõrgetasemelist teenust

Tasuks ka kontrollida ametinimetust, airBalticu koduleht pakub selleks ettevõttesuhete asepresidenti. Air Balticu / airBalticu / Airbalticu nime kuju tuleb samuti kindlaks teha.

Inglise keelest tõlgitud uudistes võib juhtuda, et autor või tõlkija laseb end eksitada rahvusvahelistest tüvedest ja kasutab neid, kui meil on olemas oma sõna või kasutusel mõni teine võõrtüveline variant. Sealt võib see levida ka teistesse tekstidesse, kui uus keelend kriitikavabalt üle võetakse.

Viiest kohtunikust koosnev paneel kirjutas oma otsuses

Valimisvõitu tähistas ta ühes Champs-Élysees' kõige šikimas restoranis, seejärel suundus ühe Prantsuse biljonäri jahiga Vahemerele puhkama

Kui kesklinnast pole aga küllalt, siis veel mõned mõtted, mida tihti ei leia tavalises turismigiidis

Irooniliselt heideti sellele toona ette samu vigu – paljusõnalisust, detailiderohkust ja süsteemist

Grauni ja Rescheni linnad kõrgel Alpides Itaalia-Šveitsi piiri lähedal olid olnud okupeeritud juba Rooma ajast saati

Viiest kohtunikust koosnev kogu ~ kollegium kirjutas oma otsuses

Valimisvõitu tähistas ta ühes Champs-Élysees' kõige šikimas restoranis, seejärel suundus ühe Prantsuse miljardäri jahiga Vahemerele puhkama

Kui kesklinnast pole aga küllalt, siis pakume veel mõned mõtted, mida tavalisest reisijuhist enamasti ei leia

Paradoksaalselt heideti sellele toona ette samu vigu ..

Või: Asja iroonia on selles, et toona heideti sellele ette samu vigu ..

Grauni ja Rescheni linn kõrgel Alpides Itaalia-Šveitsi piiri lähedal olid olnud asustatud juba Rooma ajast saati

Võib aga ka teisipidi minna ja toimetaja peab pealtnäha igati sobiva omasõnalise variandi kõigepealt üsna otse tagasi tõlkima, et õige vasteni jõuda; sügavpraetud ehk deep-fried on eesti keeles frititud, Mars Bar on Marsi šokolaadibatoon.

Kuid Šoti köök, mida küll imetletakse mereandide ja pudru pärast, on sama kuulus ka soolaste ja rasvaste hõrgutiste poolest nagu sügavpraetud nn „Mars Bar”

Kuid Šoti köök, mida küll imetletakse mereandide ja pudru pärast, on sama kuulus ka soolaste ja rasvaste hõrgutiste poolest(,) nagu frititud Marsi šokolaad(ibatoon)

Võõrkeelest võib teksti jääda ka muid jälgi. Soome keelest tõlgitud uudises on jäänud sisse soome käändetunnus ja vene keelest tõlgitud uudises venepärane eitus:

Polemarchakikse sõnul oli mõni aasta tagasi Kreekas Cayenne'e tunduvalt rohkem

Polemarchakise sõnul oli mõni aasta tagasi Kreekas Cayenne'e tunduvalt rohkem

Kohale saabunud kiirabi tegi kindlaks, et kodanik on psüühiliselt ebaterve ja viis ta vastavasse asutusse

*.. et kodanik ei ole psüühiliselt terve, ja viis ..
Või: et kodanik on psüühiliselt haige, ja viis ..*

Kaastähendusega sõnad

Täissünonüüme keeles väidetavalt ei olegi; kui tähendus ka enam-vähem kattub, oleme harjunud, et iga sõna igasse konteksti ei sobi, st tegu on stiililt sobimatu valikuga. Valitud keelend toob seega alati kaasa mõne tähendusnüansi. Võrrelge näiteks sellist sünonüümirida: *narkootikum-uimasti-meelemürk-mõnuaine-droog*. Kardetavasti ei jõua variantide *mõnuaine* ja *meelemürk* eelistajad kunagi narkootikumide lubatavuse asjus ühisele arvamusele, juba nimetamises on erimeelsus suur – üks peab ainet mõnuallikaks, teine mürgiks.

Miks kaastähendusega eksitakse? Kardetavasti samal põhjusel, mis eespool juba mainitud: sõnade täpseid tähendusi lihtsalt ei teata. Teinekord paistab kirjutajale vingerpussi mängivat tema alateadvus ning ta suhtumine tuleb ilmsiks:

Paadunud loomakaitsja NNi kunagi nii uhkest talust on juba ära viidud kõik vähegi kõlbulik alates bullerjanist ja lõpetades mööbliga

Pühendunud ~ Fanaatilise loomakaitsja NNi kunagi nii uhkest talust on juba ära viidud kõik vähegi kõlblik alates Bullerjanist ja lõpetades mööbliga

Toimetaja ülesanne on jälgida stiililist ühtsust, mis õige sageli tähendabki sõnavaliku küsimusi.

Peaministri tütar sünnitas teisipäeval kaksikud: poisi ja plikatirtsu

Peaministri tütar sünnitas teisipäeval kaksikud: poisi ja tüdrukku

Kui soovitakse rõõmsa sündmuse puhul ülemeelikum olla, siis *poisipõnni ja tüdrukutirtsu*, igatahes loob poole väljendi pealt kirjakeelelt argikeelele üleminek stiililise ebakõla.

Mõnikord pole probleem stiilimõras, vaid sõnu kasutatakse harjumuspäratult – *koerapoeg* on kasutusel enamasti ülekantud tähenduses.

*Seda tõugu koerapoeg maksab
6000-11.000 krooni*

*Seda tõugu koera kutsikas maksab
6000 – 11 000 krooni*

Kinnisväljendid

Keeles on rahvalikke idiomatilisi väljendeid, mis on oma läbipaistmatus tõttu käibelt kadumas (nt paljugi põllumajandusega seostuvat) ning nende asemele tulevad uued ja laenatud. Keeletoimetajale peaks kindlasti tuttav olema keelehooldekeskuse väljaanne „Komistusi metafooridega”. Seal saab kontrollida, kas väljend *ruulib täiega* ikka endiselt ruulib täiega või oleks aeg see millegi vastu välja vahetada. Sageli muutuvad just nimelt fraseologismid kiiresti stampeks, mis ikka ja jälle tekstis ette tulles mõjuvad pigem väsitavalt kui teksti ergastavalt. Taas leidub ka selliseid näiteid, kuidas väljendid on kuulmise järgi ähmaselt meelde jäänud, nii et pikemalt mõtlemata pannakse paberile *sajab nagu luuavarrest pro oavarrest*. Reklaamikeeles on levinud võte kinnisväljendeid tähelepanu köitmiseks pisut muuta, sama võib ette tulla ka pealkirjades. Sel juhul võib autoritelt küsida, kas nad janditavad meelega või on õige kuju tõesti ununenud.

Ent E. pole mingi üheööliblikas

Ent E. pole mingi ühepäevaliblikas

*Pöörane tulistamine: politseihoone
ja autod kõmmutati sõlepõhjaks*

*Pöörane tulistamine: politseihoone
ja autod kõmmutati sõelapõhjaks*

*Põhirõhk peab olema pööratud tõele ja
mitte lihtsalt jah-vastuse saamisele*

*Põhitähelepanu peab olema pööratud ..
Või: Põhirõhk tuleb panna ..*

CH dekolteelt on raske pilku heita

CH dekolteelt on raske pilku pöörata

*Bartóki tsükkel „Mikrokosmos” kuulub
tänapäevalgi klaveripedagoogide
raudvarasse*

*Bartóki tsükkel „Mikrokosmos” kuulub
tänapäevalgi klaveripedagoogide
püsirepertuaari*

Klaveripedagoogide raudvara hulka kuuluvad teenekad klaveriõpetajad ise.

Ajalehe arvates on naine kostüümivalikuga taas ebaõnnestunud

Ajalehe arvates on naine kostüümi-
valikuga taas alt läinud

Või: Ajalehe arvates on naisel
kostüümivalik ebaõnnestunud

Keerulisemaks läheb siis, kui piltlik väljend lausa eksitab: *Emake loodus viis TPÜ-lt kaks põhimängijat*. Artiklist selgus, et olukord oli siiski vähem draamaatiline – mängijad läksid emapuhkusele. Parandusvariant võiks juhtunud neutraalsemalt sedastada.

*Emake loodus viis TPÜ-lt kaks
põhimängijat*

Kaks TPÜ põhimängijat on lapseootel

Kuna käigu pealt uue fraseologismi väljamõtlemine ei tarvitse lihtne olla, võiks pigem põhilise mõtte otse edasi anda. *Idu* on 'millegi alge; algusjärg', see „miski” aga lauses puudub.

*Neile, kes tellivad talvehooaja reisirid juba
eos*

*Neile, kes tellivad talvehooaja reisirid õige
varakult*

Hordide puhul eeldaks, et räägitakse elusolenditest.

*Seetõttu seisavadki Tallinn, Tartu,
Kohtla-Järve jt „mägede” omavalitsused
silmitsi faktiga, et karpmajade hordid
ei kao lähitulevikus kuhugi*

*Seetõttu seisavadki Tallinna, Tartu,
Kohtla-Järve jt „mägede” omavalitsused
silmitsi faktiga, et karpmajad ei kao
kuhugi*

Toimetaja võiks autorile vihjata, et kasutagu parem vähem, aga võimsamaid kujundeid. Ühe arvamuskirje ühest lõigust on pärit järgnev tulevärg: ministril on *kaks mütsi*, mida ta vahetab; see tähendab, et ta *täidab vastandlikke rolle*, mis *seavad ta kahvlisse*; kui tal oli *peas poliitiku müts*, seadis ta *pahameeletorni* puhkemise järel *tanki* hoopis riigifirma esimehe. Iseenesest arusaadav, aga ühes lõigus võiks proovida ühe valdkonna metafooridega toime tulla.

Piltlik väljend peaks ju meie silme ette pildi manama. Järgmistes näidetes võib see raskeks osutada.

*Tööstusalpinistid mürdsid kirikutorniga
piike*

Tööstusalpinistid vallutasid kirikutorni

Teine näitelause on tõlkeuudis. Prantsuskeelset originaali ei õnnestunud leida, aga ingliskeelses oli tõesti juttu kuristikust (*precipice*), mille võib aga tõlkida ka lihtsalt ohtlikuks olukorraks või asendada mõnevõrra merelisema metafooriga.

„Irimaa on maa, mis oli 2008. aastal – kui kriis meid tabas – kuristiku veerele. Aga täna on nad tormiselt merelt sama-hästi kui tagasi, peaaegu kriisist väljas,” teatas Prantsuse president Nicolas Sarkozy ajakirjanikele Brüsselis

Tänavu, mil basseinide valmimisest täitub 70 aastat, tõusevad nad fööniksina tuhest

„Irimaa on maa, mis oli 2008. aastal – kui kriis meid tabas – laevahuku eel. Aga nüüd on ta tormiselt merelt sama hästi kui tagasi, peaaegu kriisist väljas,” teatas Prantsuse president Nicolas Sarkozy ajakirjanikele Brüsselis

Tänavu, mil basseinide valmimisest täitub 70 aastat, on nende endine hülgus taastatud

Kas basseinid põlesid maha? Nii võib tõesti minna, kui tuletada meelde üht teist autorit, kes nentis: „Puitarhitektuuri tuleb selles linnas tikutulega taga otsida.”

Sarnassõnad

Üks sagedasi sõnavaliku eksimusi on paronüümide vale kasutus. Juba tähe-kombinatsioonid *ohj-*, *käsit-* ja *om-* peaksid keeleteoimetaja ettevaatlikuks tegema, neile järgnevad sageli ekslikud variandid. Sarnassõnadeni jõudes tuleb lugemistempot maha võtta ja täht-tähelt jälgida, et kõik vajalik oleks olemas. Tähendust modifitseerivad liited on sageli sõnavormi keskel, pilk aga haarab sõna alguse ja lõpu ning kui need klappivad, jääbki mulje, et kõik on korras. Suure osa ohtlikest paronüümirühmadest leiab ÕSist, „Väikesest paronüümisõnastikust” ja „Eesti keele käsiraamatust”, kirjutajad tekitavad aga ohuolu-kordi alati juurde.

„Meil pole enam päris sellist kauboi-ühiskonda nagu iseseisvusjärgsetel aastatel,” mõtiskleb ta

Brüsseli lennuväljal maabunud lennukis sai teisipäeval viga neli reisijat, kellele pritsis näkku ja kätele tulikuuma hüdraulilist vedelikku

maabuma on argikeelne.

„Meil pole enam päris sellist kauboi-ühiskonda nagu iseseisvumisjärgsetel aastatel,” mõtiskleb ta

Brüsseli lennuväljal maandunud lennukis sai teisipäeval viga neli reisijat, kellele pritsis näkku ja kätele tulikuuma hüdraulilist vedelikku

*Ei tahaks öelda, et äärmusest äärmusesse, aga on nii üdini rohelisi kui ka kesk-
päraselt rohelisi*

Ei tahaks öelda, et äärmusest äärmusesse, aga on nii läbinisti rohelisi kui ka keskmiselt rohelisi

Keskpärase tähenduseks ütleb ÕS 'ei päris hea ega halb', kunagi Rein Langi raadiotöö aegadel sai tuntuks tema irooniline ütlus „keskpärane lugu”, kui lugu oli tegelikult päris kindlalt halb. Näitelause on ilmselt siiski mõeldud keskmiselt rohelisi.

Ei maksa libedale teele minna, võib inimese äsja õrnalt liikuma hakanud mõtte klõpsti plokki jooksutada

Ei maksa libedale teele minna, võib inimese äsja õrnalt liikuma hakanud mõtte klõpsti blokki jooksutada

Mõtte liikumist takistatakse ehk blokeeritakse, seega on õige *blokk*, mitte *plokk*.

Mis aga häirib ja kohati väga silma jäi, on autori mitte just eriti varjatud viis kurte (ja ilmselt ka teisi idariikidest sisse-rändajaid) halvustada

Mis aga häirib ja kohati väga silma jäi, on autori mitte just eriti varjatud viis kurde (ja ilmselt ka teisi idariikidest sisserändajaid) halvustada

Nii selle kui ka eelmise lause puhul võib asi olla autori õigekirjaoskuses.

Nemad on rahva esindajad ning see määritleb Eesti kui esindusdemokraatia

Nemad on rahva esindajad ning see määratleb Eesti kui esindusdemokraatia

Siin on autor kas otsustanud uue sõna teha või velmata vana. Praegused sõnas-tikud räägivad siiski *määratlemisest* ehk *defineerimisest*.

Terroristid plaanisid kõigepealt õhata pomm 31. detsembri hilisõhtul Punasel väljakul

Terroristid plaanisid kõigepealt õhkida pommi 31. detsembri hilisõhtul Punasel väljakul

Kui terroristid plaanisid õhata: „Pomm!”, tuleks lause ka nii vormistada.

Et midagi poleks üle: liiasus

Sageli esineb tekstis liiasust, eriti kui kirjutajale pole sõna tähendus päris selge või ta oletab, et mingit tähenduse komponenti peaks eriti rõhutama. Suulisel kõnes on liiasus loomulik, kuid kirjalikus tekstis mõjub kohe takerdavalt. Parandus on lihtne: liigne välja.

Nüüd on ta meie peres nagu püha ikoon

Iluuisutajate avastart sisendas optimismi

Nimelt on kahel lehel lisatud tulevikunägemus pooleni osas identselt sarnane Nõmme noortemaja kodulehelt leitavate kirjadega

Siseinterjööri teema huvitab mind väga

Vahel on võimalik deposiit ka reisibüroo kaudu eelnevalt ette maksta

Viisakad, kuid väga lõbusad ja mõne (tuttava?) reisijatega lausa ülevoolavalt sõbralikult suhtlevad meesstjuuardid tegutsesid kogu reisi ajal abivalmilt ja kiirelt

Stockholmis resideeruv Türgi suursaadik naases tagasi Rootsi pärast seda kui Ankara otsustas ta tagasi kodumaale kutsuda

Citypark Eesti esmaspäevane parkimiskorralduse muutus Mustamäe lastehaigla juures tuli lapsevanema jaoks ootamatu üllatusena

Farmerid ja põllumehed räägivad, et pole ju võimalik miljon krooni maksvat traktorit külajota kätte usaldada

Nüüd on ta meie peres nagu ikoon

Iluuisutajate start ~ avaesinemine sisendas optimismi

Nimelt on kahel lehel lisatud tulevikunägemus poolenisti identne Nõmme noortemaja kodulehelt leitavate kirjadega

Interjäär ~ Sisekujundus huvitab mind väga

Vahel on võimalik deposiiti ka reisibüroo kaudu (ette) maksta

Viisakad, kuid väga lõbusad ja mõne (tuttava?) reisijaga lausa ülevoolavalt sõbralikult suhtlevad stjuuardid ~ meessoost pardateenindajad tegutsesid kogu reisi ajal abivalmilt ja kiirelt

Stockholmis resideeriv Türgi suursaadik naasis Rootsi pärast seda, kui Ankara otsustas ta tagasi kodumaale kutsuda

Citypark Eesti esmaspäevane parkimiskorralduse muudatus Mustamäe lastehaigla juures tuli lapsevanemale üllatusena ~ oli lapsevanemale ootamatu

Talunikud ~ Põllumehed räägivad, et pole ju võimalik miljon krooni maksvat traktorit külajoodiku kätte usaldada

Keerulisem on siis, kui sõnarohkuse taga võib aimata autori soovi võimalikult palju öelda. Siiski peaks järgmises lauses proovima ühe piltliku väljendi kasuks otsustada, sest selgroog ja vundament on üsna eri ooperitest, kui veel üks metafoor mängu tuua.

See kirjeldus moodustabki lahenduste selgroo ja vundamendi

Töötajate edutamine võib olla keerulisem kui esmapilgul arvata võiks - küsimus on alati tasakaalu leidmises kompetentsete oskuste ning isiksuseomaduste vahel

See kirjeldus moodustabki lahenduste vundamendi ~ selgroo

Töötajate edutamine võib olla keerulisem, kui esmapilgul arvata – küsimus on alati, kuidas leida tasakaal pädevuste ~ oskuste ja isiksuseomaduste vahel

Et midagi poleks puudu: väikesed ja vajalikud asesõnad

Asesõnade abil välditakse sõnakordusi. Põhiline on jätta selge jälg asesõna ja asendatava sõna seosest, et kõik mõistaks, kes on *tema*, kus on *seal* ja millal on *siis*. Kui on kahtlusi, kas kõik on ühemõtteline, tuleb eelistada sisusõnu, olgugi tagajärjeks kordused.

Raamatus jutustab autor, vene tööliste ja eestlannast geodeedi poeg, sünnilinn Sillamäest, alustades lapsepõlvest ning lõpetades sõjaväes-käigu ja sealt lahkumisega

Autor, vene tööliste ja eestlannast geodeedi poeg, jutustab raamatus sünnilinnast Sillamäest, alustades lapsepõlvest ning lõpetades sõjaväes käigu ja kodulinnast lahkumisega

Esialgu tuleb aga kontrollida, kas asesõna üldse olemas on. Eriti kõrvallausete algusest kipub see vahel ära kaduma.

35aastase printsessi Ukraina visiit jäi pooleli, kuna peab kukkumise tõttu lamama

35aastase printsessi Ukraina visiit jäi pooleli, kuna ta peab kukkumise tõttu lamama

Koer saab küpsist leiu eest. Ja sügatakse kukla tagant

Koer saab leiu eest küpsist ja teda sügatakse kukla tagant

Sagadi mõis ootab kevadisele puhkusele kõiki, kellele meeldib ajalooline mõisate suursugusus ning peavad lugu kaunist loodusest

Sagadi mõis ootab kevadisele puhkusele kõiki, kellele meeldib mõisate ajalooline suursugusus ning kes peavad lugu kaunist loodusest

Kui lauses on kaks elusolendit tähistavat nimisõna, kasutatakse esimesele viitamiseks asesõna *tema/ta*, teisele *see*.

Nädala alguses vallandas minister direktori, kuna ta ei leidnud kokkuhoiu-kohti ja küsis raha juurde

Nädala alguses vallandas minister direktori, kuna see ei leidnud kokkuhoiu-kohti ja küsis raha juurde

Elututele asjadele viitamiseks tuleb kasutada sõna *see* või siduvat asesõna *mis*.

Londoni kodust leiti senitundmatu Raffaeli joonistus, kus ta oli peidus olnud vähemalt 100 aastat

Londoni kodust leiti Raffaeli senitundmatu joonistus, mis oli seal peidus olnud vähemalt 100 aastat

Või: Londoni kodust leiti Raffaeli senitundmatu joonistus, see oli seal peidus olnud vähemalt 100 aastat

Asesõna *oma/enda* saab kasutada lause tegevussubjektiga samaviitelise täiendina. Võrdluseks ja selgituseks võtkem sellised laused: *Ta ei tahtnud oma putru ära süüa* (tema puder, ta ei tahtnud), *pakkusin talle oma võileiba* (minu võileib, mina pakkusin); *minu võileiva sõi ta lõpuks ära* (minu võileib, tema sõi).

Rühm peab nende kõrvalejätmist solvavaks *Rühm peab enda kõrvalejätmist solvavaks*

Kui tegevussubjekti pole, ei saa ka asesõna *oma/enda* kasutada.

Bruckneri sümfooniaid on oma massiivse helikeele ja aukartustäratava struktuuri pärast isegi heli katedraalideks kutsunud

Bruckneri sümfooniaid on nende massiivse helikeele ja aukartustäratava struktuuri pärast isegi heli katedraalideks kutsunud

Oma on teinekord hädavajalik, kui korduse vältimiseks on kasutatud väljajätu.

Kõige üllatavamaks avastuseks on teadlaste sõnul see, et konna genoom on nii sarnane inimesele ja hiirele

Kõige üllatavam avastus on teadlaste sõnul see, et konna genoom sarnaneb väga inimese ja hiire omaga

Nagu öeldud, peab eksituste vältimiseks mõnikord asesõnast hoopis loobuma.

Eesti tüdrukud korraldasid Mehhikos Eesti nädala „Conozca Estonia”, mille raames said mehhiklased maitsta enda küpsetatud leiba

Eesti tüdrukud korraldasid Mehhikos Eesti nädala „Conozca Estonia”, mille käigus said mehhiklased maitsta tüdrukute ~ neidude küpsetatud leiba

Ja odekolonniijoojad juba kogustega ei koonerda. Nad kohtasid oma vaatlustel inimesi, kes ostsid korraga kuus pudelit odekolonni. Nad kõik olid töötud, enamik kodutud. Ja peaaegu kõik olid mehed

Ja odekolonniijoojad juba kogustega ei koonerda. Uurijad kohtasid oma vaatlustel inimesi, kes ostsid korraga kuus pudelit odekolonni. Kõik need ostjad olid töötud, enamik kodutud. Ja peaaegu kõik olid mehed

Eriti hoolikad peavad olema need toimetajad, kes tegelevad suuliste intervjuude kirjalike versioonidega. Järgmises näites on tsitaadis vaid asesõnad. Autori ülesanne oluks pelga üleskirjutamise asemel allika jutu sisu edasi anda.

„Kui teda omatakse ja tarbitakse, siis saab vastavalt sellele karistada. Kui ta omab väikeses koguses, siis väärteo korras, kui suures koguses, siis kriminaalkorras,“ ütles narkokuritegude talituse juht

Narkootikumi omajaid ja tarbijaid karistatakse, väikeste koguste eest väärteo korras, suurte koguste eest kriminaalkorras

Kantseliitlikud väljendid

Õigupoolest on lausetega, kus kantseliiti ette tuleb, enamasti muudki muret, nii et sageli tuleb lause läbi mõelda ja uuesti sõnastada. Selle kohta leiab juhiseid Egle Pulleritsu brošüürist „Kuidas hoiduda kantseliidist“. Üksiku sõna saab aga pikemata välja vahetada või lausa välja jätta.

Kontoris peaks olema piisavalt võimekas lahendus printimiseks

Kontoris peaks olema piisavalt võimas printer ~ piisavalt printimisvõimsust

Vastupidiselt tänase päeva jooksul ajakirjanduses levinud spekulatsioonidele, ei ole antud rike seotud 16.-18. novembril toimuvate NATO küberkaitse õppustega

Rike ei ole seotud 16.-18. novembril toimuvate NATO küberkaitse õppustega, nagu on täna ajakirjanduses väidetud

Peale selle näiteks eesti toiduainetes puudub teatavasti küllaldane tase seleeni osas

Peale selle pole Eesti toiduainetes näiteks teatavasti küllaldaselt seleeni

Õhtusöögi raames meelitatakse maitsemeeli marineeritud küülikumaksaga, pakutakse põdraliha kukeseene-köögiviljaraguud ning lõpetuseks majakooki

Õhtusöögil meelitatakse maitsemeelt marineeritud küülikumaksaga, pakutakse põdraliha-kukeseene-köögiviljaraguud ning lõpetuseks majakooki

Viimases näites on ka mitmust üle kasutatud ning tüvekordus on ilmselt meelega mängu toodud.

Stambid, ülekasutatud sõnad

Stampide lausa kirjalikult fikseeritud nimekirja oleks vaja eriti päevalehtedes ja *online*-toimetustes, kus õige sageli valitakse juba tüütuseni tuttavad keelendid. Küll *hullutavad* rahvast järjekordsed *hurmurid*, küll on *kurikaelad* millegagi hakkama saanud, heade uudiste rubriigis parimaid pidevalt *pärjatakse*, mõnikord koguni autoga. Viimasel ajal näib evolutsioon jõudsalt edenevat, *tagajalgadele* on tõusnud nii soomlased („Ken Saan ajas soomlased uue telesarjaga tagajalgadele”) kui ka reisibürood („Cherry reisipakkumine ajas reisibürood tagajalgadele”). George Orwell pani kirjutajatele juba 1946. aastal südamele, et nad võimaluse korral ei valiks metafoori või võrdlust, mida on juba korra trükituna näinud. See on jälle suuresti valitud stiili ja kirjutaja maitse küsimus. Ilma piltlike väljenditeta ei saa, aga mõni neist vajaks vanaduspuhkusele saatmist.

Sisu loogikaga vastuolus olevad sõnad

Kõrvaldada tuleks sisulised vasturääkivused, isegi kui keegi allikatest end närvilises olukorras nõnda väljendas. Kontekst on otsustustes enamasti küllaldaseks toeks.

„Kui nüüd tõesti see poiss oli ähmis ja läks paadiga kusagile, on loota kõige halvemat,” ütles K.

Samuti lubas linnapea esimesel võimalusel taastada sillale tekitatud kahjud

Tabasime mitmeid vigu, mida lihvim peame

See kuupäev pärineb aastast 1992, mil asutati AS Eesti Telefon, praeguse Elion Ettevõtete õigusjärglane

Neist maanteedest on saanud kasvav pudelikael Tallinna liikluses

„Kui nüüd tõesti see poiss oli ähmis ja läks paadiga kusagile, on karta kõige halvemat,” ütles K.

Samuti lubas linnapea esimesel võimalusel korvata ~ kõrvaldada sillale tekitatud kahju
Või: Samuti lubas linnapea esimesel võimalusel silla taastada

Tabasime mitu viga, mida parandama peame

See kuupäev pärineb aastast 1992, mil asutati AS Eesti Telefon, praeguse Elion Ettevõtete eellane

Või: See kuupäev pärineb aastast 1992, mil asutati AS Eesti Telefon, mille õigusjärglane on praegune Elion Ettevõtte

Neist maanteedest on saanud kitsenev pudelikael Tallinna liikluses

Kui lausest on sisu loogika seisukohast vajalik sõna puudu, tuleb see muidugi lisada.

Sellega paranevad abilinnapea RK selgitusel oluliselt turu lähedale jäävate asutuste, perearstikeskuse ja kaubandusettevõtete, sealhulgas turuliste parkimisvõimalused

Vääna mõisakooli kokk JR, kes muu hulgas on pärjatud ka aasta parima koolisöökla tiitliga, räägib, et kerge see pole

Sellega paranevad abilinnapea RK selgitusel oluliselt turu lähedale jäävates asutustes, perearstikeskuses ja kaubandusettevõtetes käijate, sealhulgas turuliste parkimisvõimalused

Vääna mõisakooli kokk JR, kelle tööd on tunnustatud aasta parima koolisöökla tiitli andmisega, räägib, et kerge see pole

Hooletus, uljus või rumalus?

Toimetaja kui teksti esimene lugeja peab autorile märku andma sellestki, kui tema tekstis on sisulisi vigu või kui sõnastus mõjub väljakutsuvalt või lausa totralt.

Pimedate juht näeb pimeda noormehe korjanduses pettust

Pimedate juht peab korjandust pettuseks

Pimedad ja nägemine ühes lauses võib mõjuda tahtmatu torkena.

Välismedikute hea töö maine levib Banda Acehis kulutulena

Välismedikute hea töö on Banda Acehis kiiresti kuulsust kogunud

Kulutulena levima on meie jaoks muidugi tavaline võrdlus, aga välismedikud tegutsesid Banda Acehis suure ja ohvriterohke tsunami järel, vesi ja tuli läheb korraga paljuku kätte.

Läbi uniste silmade helerohelisel pakil idüllilist perekonnapilti silmitsedes tõuseb nunnumeeter küll põhja

Kui läbi uniste silmade helerohelisel pakil idüllilist perekonnapilti silmitseda, tõuseb nunnumeeter küll lakke

Kuigi maakaardil on põhjakaar tõesti üleval, räägitakse meil põhja puhul siiski langemisest, kukkumisest jne.

Originaalne ja põnev suvejook ning hinnaga napilt alla 20 naela. Soovitame soojalt

Originaalne ja põnev suvejook ning hinnaga napilt alla 20 naela. Soovitame!

Jahedat suvejooki võiks proovida pigem muud moodi kui soojalt soovitada.

Teie panust Eesti muusikakultuuri ja selle rahvusvahelisse tutvustamisse on raske alahinnata

Teie panust Eesti muusikakultuuri ja selle rahvusvahelisse tutvustamisse on raske üle hinnata

Miks inimest avalikult solvata? Kui kedagi kiita tahetakse, siis on tema panust raske üle hinnata.

Suuresti isevalitsev enklaav Briti pubide ja punaste telefoniputkadega paikneb Vaikses ookeanis Hispaania ranniku külje all ning on üks vähestest tülikohtadest Hispaania ja Suurbritannia vahelistes diplomaatilistes suhetes. Viimane Briti kuningakoja liikme külaskäik Gibraltarile leidis aset 2009. aastal, mil saart väisas Edwardi õde, printsess Anne.

Kas Gibraltar on Vaikse ookeani saar?

USA geenitehnoloog James Watson (79) rääkis Sunday Timesile antud intervjuus, et näeb Aafrika tulevikku neegrite rumaluse tõttu väga mustades värvides.

Kuidas lausest „[I am] inherently gloomy about the prospect of Africa [because] all our social policies are based on the fact that their intelligence is the same as ours—whereas all the testing says not really” eeltoodud kokkuvõte sai, jääb kirjutaja südametunnistuse peale. Keegi toimetajatest oleks võinud väljaande siiski üleüldise ilikumise objektiks sattumisest päästa.

ÕIGED VORMID

Lihtsam on keeleteoimetamisega toime tulla, kui võtta endale lausete ülesehitamisel põhimõtteks, et lause kese on öeldis. Kui see öeldis on vähegi sisukas tegusõna, saab muud elemendid tema ümber seada ja kena loetav lause ongi valmis. Iga uudise algkursuse läbinud ajakirjanik deklameerib ilmekalt: „Judise pealkiri peab sisaldama aktiivset verbi.”

Tõsi, see toob teinekord kaasa absurdi piirile jõudva isikustamise, aga põhimõte on üldjoontes hea. Tegusõna pöördeline vorm annab olukorra kohta väga palju infot. Nt *oleksime oodanud* – arvamuse avaldaja mõonab taktitundeliselt (tingiv kõneviis), et asjad pole läinud nii, nagu loodeti; *ei olevat tahtnud* – kõneleja pole oma teabe usaldusväärsuses kindel (kaudne kõneviis); *Ei ole?!* – mis juttu sa ajad, uskumatu, hämmastav.

Kui verbi ümber seada mõistlik kogus õiges vormis laiendeid, on lauset hõlpus lugeda ja mõista. Vana hea soovitus on sõnastada lause moodustajad 5–7sõnaliste plokkidena, mille vahele tuleks paigutada mõistmisele kaasa aitavaid sidendeid.

Sageli on aga ajakirjandustekstide sisendiks kas ametnike koostatud materjalid või ametnike räägitud jutt ja kese nihkub tegudelt asjaoludele. Elu on keeruline, nii on neid asjaolusid sageli ühe lause kohta õige ohtralt ja infot saab ülemäära palju. Siis ei jää muud üle, kui otsida jutust üles see, mis kunagi oli tegusõna, ja teha temast jälle korralik öeldis.

Inimestel on tahe midagi oma küla heaks korda saata

Aruandest ilmneb, et kümneaastases arengukavas sätestatud eesmärgi täitmine kaadri- kaitseväelaste arvu suurendamiseks ligi tuhande inimese võrra 4000 kaitseväelaseni 2018. aastaks on olnud plaanipärane ning jätkub samas tempos ka eelseisvatel aastal

Inimesed tahavad midagi oma küla heaks korda saata

Aruandest ilmneb, et eesmärgi suurendada kaadri- kaitseväelaste arvu täidetakse plaanipäraselt. Kümneaastases arengukavas nähakse ette, et 2018. aastaks on neid 4000

Kuidas teavad aruande koostajad, et kõik ka eelseisvatel aastatel samas tempos edasi liigub, tuleb neilt endilt küsida.

Roheline tuli on antud ka kohvi tarbimisele, mis keskmist eurooplast arvestades, on kreeklaste seas ülimalt kõrge

Julgelt võib ka kohvi juua, mida kreeklased teevad keskmise eurooplasega võrreldes niigi väga palju

Õeldise ja aluse ühildumine

Kui õeldis olemas, tuleb vaadata tema laiendite järele. Enamasti käib õeldisega koos alus ehk tegija. Raskusi valmistab aluse ja õeldise ühildumine arvus ehk ainsuse ja mitmuse järjekindel kasutus.

Meeldetuletuseks. Rinnastatud alused nõuavad mitmust: *Eesti- ja ingliskeelne tekst olid autentsed*. Hulgasõna nõuab enamasti ainsust: *Enamik inimesi loodab kirjutades keelevaistule*, mitmus on mõistlik nt öeldistäitelauses: *Enamik inimesi olid selle üle väga rõõmsad*. Arvsõnafraasi puhul sõltub vorm tegusõna sisust ja fraasi kohast lauses. Mitmust võiks eelistada, kui fraas on lause alguses ja käib täpse hulga kohta; ainsust siis, kui fraas on lause lõpus ja hulk on ebamääraselt väljendatud: *Kaks inimest loodavad joostes veel rongile jõuda; Enamik eelistas tulla järgmisele etendusele, pileti müüis tagasi vaid paar-kolm inimest*. Määratleva täiendiga arvsõnafraasi puhul on õeldis mitmuses: *Need kaks inimest juba teavad, mis ja kuidas*.

Alati on abiks, kui aluse ja õeldise vahelt kaotada eksitav mitmuslik laiend või kõrvallause:

Suurem osa ettepanekutest paistavad olema erakonna populaarsusnumbri tõstmiseks

Suurem osa ettepanekutest ~ Ettepanekute enamik paistab olevat [mõeldud] erakonna populaarsuse kasvatamiseks

Ajakirjanduses ilmunud lood kolme Nõukogude sõjaväelase säilmete matmisprobleemist ajendas Venemaa suursaadikut Eestis otsima võimalust selle lahendamiseks

Ajakirjanduses kolme Nõukogude sõjaväelase säilmete matmise probleeme kajastanud lood ajendasid Venemaa suursaadikut Eestis otsima võimalust selle lahendamiseks

Sagedasti võib ühildumisega eksida siis, kui alus on pärast õeldist. Siin peaks hoiatav element olema sidesõna *ja*; niipea kui toimetaja lauset lugedes selleni jõuab, tuleb lause algusesse tagasi liikuda ja õeldis õigesse arvu panna.

Hea võimaluse selleks annab avaliku võimu esindajate ja vabaihenduste ümarlauad, ühised koolitused või siis ühine õppereis kogemuste saamiseks

Hea võimaluse selleks annavad avaliku võimu esindajate ja vabaihenduste ümarlauad, ühised koolitused või ühine õppereis kogemuste saamiseks

Kui lauses on osaalus, peab õeldis olema ainsuses.

Eesti Parim Toiduaine 2012 hindamiskomisjoni kuuluvad Tallinna Tehnikaülikooli Toiduainete Instituudi õppejõude, Veterinaar- ja Toiduameti, Tarbijakaitse esindajaid, toitlustamisega tegelevate õppeasutuste pedagooge, ajakirjanikke, kokki

Konkursi „Eesti parim toiduaine 2012” hindamiskomisjoni kuulub õppejõude, Veterinaar- ja Toiduameti, Tarbijakaitse esindajaid, toitlustamisega tegelevate õppeasutuste pedagooge, ajakirjanikke, kokki

Või: .. hindamiskomisjoni kuuluvad õppejõud, esindajad, toitlustamisega tegelevate õppeasutuste pedagoogid, ajakirjanikud, kokad

Kirjutajaid eksitab ka lause muudes liikmetes esinev mitmus.

Erinevate tegevuste plusside-miinuste eelnev tõsine läbikaalumine aitavad aga vähemalt endale pärast ausalt öelda, et tegid, mida suutsid

Tegevuse plusside-miinuste eelnev tõsine läbikaalumine aitab aga vähemalt endale pärast ausalt öelda, et tegid, mida suutsid

Ühildumisprobleeme on järgmises lauses õigupoolest kaks, ka nimi on käänama. Oluline on ühtlustada ainsuse ja mitmuse kasutus.

Kreeka telekanali Epeiros TV 1 saatejuhti Panagiotis Vourhas tabas reede õhtul otse- eetris üllatus, kui 17 nägu varjavad inimest studiosse tungis ning teda jogurti- ja munasajuga kostitasid

Kreeka telekanali Epeiros TV1 otse eetris olnud saatejuhti Panagiotis Vourhas tabas reede õhtul üllatus, kui 17 nägu varjavad inimest studiosse tungis(id) ning teda jogurti- ja munasajuga kostitas(id)

Õeldise laiendid: sihitis

Sihiliste tegusõnadega lausetes on õeldise tähtsaim laiend peale aluse sihitis. Täis- ja osasihitise vahel valimine sõltub tegevuse võimalikust tulemuslikkusest. Eriti keeruline paistab olevat *da*-tegevusnimest sõltuva täissihitise käände valik, enamasti on sel puhul õige nimetav kääne.

Vastses raportis Eesti ja Läti koostöopotentsiaalset soovitatakse kahe riigi kultuurikoostöö arendamiseks luua Liivimaa auhinna

Vastses raportis Eesti ja Läti koostöopotentsiaalset soovitatakse kahe riigi kultuurikoostöö arendamiseks luua Liivimaa auhind

Igal juhul pärast sellist otsust õnnestus „sõbralikul ajakirjanikul meelelahutuslikust väljaandest” V-lt siiski kaheleheküljelise loo välja meelitada

Igal juhul õnnestus pärast sellist otsust „sõbralikul ajakirjanikul meelelahutuslikust väljaandest” V-lt siiski kaheleheküljeline lugu välja meelitada

Tavaliselt on täissihitis siiski omastavas käändes.

Süüdimõistmisel saab sellise teo eest mõista karistuseks 6- kuni 15aastane vangistus

Süüdimõistmise korral saab sellise teo eest mõista karistuseks 6–15aastase vangistuse

Tuleb teada, missuguste tegusõnadega saab kasutada vaid osasihitist.

Tulistaja on samuti varem ühel korral karistatud, raske tervisekahjustuse tekitamise eest

Tulistajat on varem ühel korral karistatud, raske tervisekahjustuse tekitamise eest

Meeles peaks pidama sedagi, et pressiteateid kirjutab üha rohkem inimesi, kellele eesti keel pole emakeel ja kelle jaoks sihitise käände valik on üks raskemaid grammatilisi probleeme. Seega kontrollige iga tegusõna, missugused sihitise variandid on selle puhul võimalikud.

Teised öeldisest sõltuvad laiendid

Sihitise kõrval on muidki lauseliikmeid, mille vorm sõltub öeldisest. Selle grammatilise seose nimi on rektsioon ehk sõltumus. Abi rektsiooniliste laiendite õigekeelsuse küsimustes leiab taas ÕSist, kogumikust „Keelenõuanne soovitab” ja keelehooldekeskuse väljaandest „Valik rektsioone”.

Olgu siiski ka siin toodud mõned näpunäited. Vältige mõne käände või kaassõna (*osas, suhtes, kohta*) ülekasutust. Sagedasti leiab neid ametnike tekstidest, dokumentide kokkuvõtetest ja intervjuudest poliitikutega, mis tähendab, et lausetes on tõenäoliselt ka muid kantseliidi jälgi. Tüüpilisemad nugsõnad on muidugi *tänu* ja *läbi*, nagu parasiidid kunagi on nad erakordselt elujõulised.

X lisas, et pank ei ole teenustasude hinnakirja muutmise osas veel otsuseid langetanud

X lisas, et pank ei ole veel otsustanud teenustasude hinnakirja muuta

Keskuse tänava remont peatus tänu projektiveale

Keskuse tänava remont peatus projektivea tõttu

Tähendused erinevatele asjadele tekivad läbi sõnade

Sõnad annavad asjadele tähenduse
Või: Asjade tähendused tekivad sõnade abil

Ettevaatlikuks peaksid toimetaja tegema alale- ja seestütlev kääne, mida kiputakse valesti ja üle kasutama.

Filmides nähtud tulistamisele sarnanenud vahejuhtum sai nii mitmedki möödakäijad oletama, et tegemist on järjekordsete filmivõtetega

Kuulsus ootas ka Origenest, kelle töövõimele ei tundunud olevat piire

Ootus on sõna, on tunne, on olek. Ootus edasimineku, lahendustele, väljapääsule

Kõnekäänd küll hoiatab uuest ja hullemast

Filmides nähtud tulistamisega sarnanev vahejuhtum pani nii mõnegi möödakäija oletama, et tegemist on järjekordsete filmivõtetega

Kuulsus ootas ka Origenest, kelle töövõimel ei tundunud olevat piire

Ootus on sõna, on tunne, on olek. Edasimineku, lahenduste, väljapääsu ootus

Kõnekäänd küll hoiatab uue ja hullema eest

Mõnelgi juhul ei saa aga ainult käände väljavahetamise või kaassõna lisamisega piirduda, vaid tuleb kogu fraas ümber sõnastada.

Kindlasti soovitaks siinkohal keegi, et õppigu ümber ametile, mis Eestiski head elu võimaldab või omandagu kõrgharidus

Euroopa Liidu uus eelnõu tahab anda inimesele vaba valiku kohale, kus ta end ravib

H ja K arutavad seksist, pornost ja alkoholist

Kindlasti soovitaks siinkohal keegi, et õpitagu uus amet, mis Eestiski head elu võimaldab, või omandatagu kõrgharidus

Euroopa Liidu uus eelnõu tahab anda inimesele võimaluse vabalt valida kohta, kus end ravida

H ja K arutavad seksi, pornograafia ja alkoholi teemat

Või: H ja K arutlevad seksi, pornograafia ja alkoholi üle

Kui tegusõnu on kaks ja kumbki nõuab oma, eri vormis laiendit, ei tohi üht välja jätta. Tavaliselt on esimese verbi kõrval nimisõna ja teisel asesõna.

Kuna ta on õppinud (ja töötanud) ka raamatupidajana, siis peab ta kodust raamatupidamist juba 1997. aastast

Kontrolli käigus märgistasid koerad 23 noort, kellel võis olla kokkupuude või kes olid tarvitanud narkootilisi aineid

Kuna ta on õppinud raamatupidajaks ja selles ametis ka töötanud, peab ta kodust raamatupidamist juba 1997. aastast

Kontrolli käigus märgistasid koerad 23 noort, kellel võis olla olnud kokkupuude narkootiliste ainetega või kes olid neid tarvitanud

Järgmises lauses on kääne küll õige, aga tekib valeühendus, kuna puudu on üks teine oluline laiend.

Viru maakohus mõistis aasta vangistust vanglas istuvale pätiplikale, kellel on kalduvus sõimata ja loopida vangivalvureid

Viru maakohus mõistis aasta vangistust vanglas istuvale pätiplikale, kellel on kalduvus vangivalvureid sõimata ja neid asjadega loopida

Järgmises näites pöörab kaassõna fraasi tähenduse absurdseks – kinnipidamine ise muutub väärteoks. Õiguskeele keerulisus võib heidutada, aga kui selle teemaga tuleb rohkem kokku puutuda, peab erialakeele algteadmised omandama.

Kokku toimetati jaoskonda viis meest ning nad on väärteo korras kuni 48. tunniks kinni peetud

Kokku toimetati jaoskonda viis meest ning nad on väärteos kahtlustatavana kuni 48 tunniks kinni peetud

Rinnastatud laiendid peavad olema samas vormis, st samas käändes või sama kaassõnaga. Viimasel juhul nihkub see kaassõna teise fraasi lõppu.

Tänased noored karjeristidest ministrid on rohkem mures isikliku positsiooni säilimise pärast kui oma haldusala arengust

Praegused noored karjeristidest ministrid on rohkem mures isikliku positsiooni säilimise kui oma haldusala arengu pärast

Raskusi paistavad valmistavat võõrsõnad, mille puhul ei nähta kognitiivset seost nii selgelt kui omasõna puhul. Et nt sõnaga *austus* käib kaassõna *vastu*, võiks anda vihje ka samasisulise võõrsõna sõltumise kohta.

Ta on tekitanud enda ümber respekti

Ta on tekitanud enda vastu respekti

Õeldise vorm: aeg

Meeldetuletuseks ajavormide kohta: kui midagi toimub praegu, üldiselt või igavesti, siis tuleb kasutada olevikku. Olevik asendab eesti keeles ka tulevikku, nt *Riigikogu võtab seaduse/seadusi vastu*; *Aga ükskord algab aega ...*

Kui miski toimus kindlas ajavahemikus või kindlalt teada ajahetkel, siis kasutagem lihtminevikku, nt *Reedest pühapäevani kehtisid erihinnad*. Kui midagi on valmis tehtud, on paslik täisminevik, nagu ka siis, kui tegevus millalgi algas ja praegu jätkub, nt *Riigikogu on sellise seaduse vastu võtnud*. *Olen seda mõtet tükk aega mõlgutanud*. Kui millalgi minevikus leiti, et midagi on

või ei ole toimunud, siis sobib enneminevik, nt *Riigikogu ei olnud eelseks seda seadust jõudnud vastu võtta.*

Raskem paistabki olevat täis- ja ennemineviku kasutamine.

Tema ise elab Saatses alles viis aastat, kuid temagi juured pärinevad just Setumaalt

Ta ise on Saatses elanud alles viis aastat, kuid temagi juured on just Setumaal

Keskööl juhtimiselt kõrvaldatud A oli tagasi autoroolis ja mehe hommikune alkoholijoove oli suurem kui see oli keskööl

Keskööl juhtimiselt kõrvaldatud A oli tagasi autoroolis ja tema hommikune joove oli suurem, kui see oli olnud keskööl

Tartus korteri üht tuba üüriv 21aastane noormees leidis reedel koju minnes eest tapetud peremehe, kes on ka korteriühistu esimees

Tartus korteri üht tuba üüriv 21aastane noormees leidis reedel koju minnes eest tapetud peremehe, kes oli olnud ka korteriühistu esimees

Sageli esinevad just stiililt kantseliitlikes tekstides keerukamad kombinatsioonid abiverbist ja tegevusnimedest või kesksõnadest. Juhis on ikka sama: tuleb püüda lause keskmesse asetada pöördelises vormis sisukas tegusõna.

Lisaks teadmiste kasvatamisele tuleb jälgida, et soetatud tehnoloogiliste lahenduste juurutamise ja seadistamise protsess saab edukalt lõpuleviidud

Peale teadmiste kasvatamise tuleb jälgida, et soetatud tehnoloogiliste lahenduste juurutamine ja seadistamine viidaks edukalt lõpule

Minister deklareeris, et ilmastiku-tingimustest lähtuvalt ei saa selline olukord enam kunagi korduma

*Minister deklareeris, et ilmastikuolud ei saa sellises olukorras enam takistuseks
Või: .. et ilm ei ole sellises olukorras enam takistuseks*

Ilma eurohadeta ei oleks mõeldav suuremaid innovatiivseid projekte ellu viia. R on taotlemas eurorahasid projektide rahastamiseks ligikaudu 100 miljoni krooni ulatuses

Ilma eurorahata ei oleks mõeldav suuremaid uuenduslikke projekte ellu viia. Linn taotleb projektide rahastamiseks ligi 100 miljonit krooni eurotoetust

Aega peaks lauses võimaluse korral väljendama nii, et mis juhtus enne, peab ka lauses olema kõigepealt kirjas, nt *Võtnud end viimaks kokku, kirjutas ta kirja ühe ropsuga valmis.* Paraku on see ajakirjanduskeeles sageli toonud kaasa oht-rate kesksõnaliste lauselühendite kuhjumise. Tiit Hennoste soovitab uudises kasutada lühikesi, kõige rohkem 15sõnalisi lauseid, ent järgmises lauses pole 18 sõnaga veel aluse-öeldiseni jõutudki.

Möödunud aasta tippsündmuseks osutunud ja TTÜ ühiselamutes elavates üliõpilastes suurt pahameelt tekitanud tehnikaülikooli endise juhtkonna poolt otsustatud 70-protsendiline üüritõus on möödunud ning juhtkonna töö peatatud

Kui tehnikaülikooli endine juhtkond otsustas ühiselamu üüritasu 70% tõsta, põhjustas see üliõpilastes suurt pahameelt. Üüri siiski ei tõstetud ja juhtkonna töö on peatatud

Õeldise vorm: isikulisus ja umbisikulisus

Kui tegemist on vähegi sihitud ja aktiivse tegevusega, on ülioluline tegija lihtsalt ja selgelt, st isikulises tegumoes teada anda. On võimalik, et laused ongi tegijata, vastavalt kas üldisikulisel või umbisikulisel, nt *Töö tuleb ära teha; Rakendusmeetmetes sätestatakse*. Umbisikulisus pole seega midagi keelatud, aga lihtsam on kogu lauset korrastada, kui aluse ja õeldise vahekord on selgelt näha.

Kukruse-Jõhvi teelõik Tallinna-Narva maantee kaasajastati tee-ehitajate poolt enne tähtaega

Tallinna-Narva maantee Kukruse-Jõhvi teelõigu uuendamise said tee-ehitajad valmis enne tähtaega

Või: Tee-ehitajad said Tallinna-Narva maantee Kukruse-Jõhvi teelõigu valmis enne tähtaega

Meie nägemuses oleks rajada Raadile ajalookeskus, kus läbi ajalootruu olustiku muuta ajalugu atraktiivseks ja käega katsutavaks

Meie rajaksime Raadile ajalookeskuse ..
Või: Meie plaanime rajada Raadile ajalookeskuse ..

Ka lause teine pool vajab muutmist, aga kuna pole täpselt teada, mida on mõeldud ajalootruu olustiku all, ei oska parandusi pakkuda.

Õeldise vorm: kõneliik (eitus)

Eestikeelses lauses on eitavas vormis enamasti tegusõna.

Eesti riigil tasub aastani 2012 mitte unistadagi Tallinna Sadamast priskeid dividende võtta, nagu on tehtud viimastel aastatel

Eesti riigil ei tasu aastani 2012 mitte unistadagi Tallinna Sadamast priskeid dividende võtta, nagu on tehtud viimastel aastatel

Eitava kõne vormid on pikemad ja paljusõnalisemad kui jaatava omad, pealegi võib mõni eitussõnadest kaduda või valesse kohta sattuda.

Aastate eest oli tal ka intsident keskkonnaametnikega, kellele mees lihtsalt ust näitas. X mitte ainult ei sallinud ametnikke, ta vältis suhtlust ka enamiku külaelanikega

Aastate eest oli X-il ka intsident keskkonnaametnikega, kellele ta lihtsalt ust näitas. Vähe sellest, et X ei sallinud ametnikke, ta vältis suhtlust ka enamiku külaelanikega

Vapustav, kuid proovis viibides ei tekkinud pea kordagi sellist tunnet, et tegu ei ole mitte-eestlastega

Vapustav, kuid proovis viibides ei tekkinud peaaegu kordagi sellist tunnet, et tegu ei ole eestlastega

Eriti keeruline on dekodeerida topelteilusi.

„Kirik ei pea kindlasti olema kui religioosne politsei, kes käiks koguduseliikmete taresid ja hingi kontrollimas,” on preester resoluutne, pidamata seega lubamatuks, et kiriku juures paikneva ohvrikivi juurde viiakse jätkuvalt vana kalendri jaanipäeval ohvriande

„Kirik ei pea kindlasti olema kui religioosne politsei, kes käiks koguduseliikmete taresid ja hingi kontrollimas,” on preester resoluutne. Tal pole midagi selle vastu, et kiriku juures paikneva ohvrikivi juurde viiakse vana kalendri jaanipäeval jätkuvalt ohvriande

Eriti näotu on lubatud palgatõusude mittesaabumine, mis ei ole tulemata jäänud mitte ühel korral

Oletatavasti on tahetud öelda, et lubatud palgatõusu pole veel nähtud; on juba tavaline, et palgatõusu küll lubatakse, kuid sellest lubadusest ei peeta kinni vms

NB! Eitava lauselühendi saab *ma*-tegevusnimest, nt *ohtu nägemata*, mis on desvormi *ohtu nähes* eitusvaste.

On võimalus vaadata seda läbi väga mustade prillide, sealjuures mitte tahtes sellest august tegelikult välja tulla

On võimalus vaadata seda läbi väga mustade prillide, tahtmata sealjuures sellest august tegelikult välja tulla

Käändsõna ühildumine

Inimestest rääkides lisatakse nende nimele sageli elukutse või sugulusaste: *juhataja Kask, tädi Maali*. Selline ühesõnaline, ainsuses ja rõhutamata lisand jääb põhisõna kääntes muutumatuks. Kui aga lisand on mitmesõnaline või mitmuses, see ühildub: *õppeosakonna juhatajale Kasele, õdedele Tihedatele*. Ettevõtete nimede puhul kääntatakse aga ainult lisandit nime ees.

Kokk ja värske restoraniomanik AA
taskutes puhub pärast baar-bistroo
Kukekese avamist üksnes tuul

Koka ja värske restoraniomaniku AA
taskutes puhub pärast baari-bistroo
Kukeke avamist üksnes tuul

Kõhklusi on väljajäteliste fraasidega nagu *Eesti ja Läti president ei kohtu sel aastal*, mille asemel kiputakse ütleva *Eesti ja Läti presidendid*. Korrektne ainsus toob aga probleeme öeldise ühildumisega nagu järgmises näites.

Konfliktis osales Tulika, Linnatakso ja ühe
eratakso sohver, tulistajaks oli eratakso
juht

Konfliktis osalesid Tulika, Linnatakso
ja ühe eratakso sohver, tulistajaks oli
eratakso juht

LAUSE SÕNAJÄRG

Lause moodustavad sõnavormid ja fraasid ning osalused ja lauselühendid. Sõnajärje parandamise nõuannetest tähtsaim on hoida sisuliselt seotud moodustajad lähestikku ja vältida valseoste tekkimist.

Õeldise teise koha põhimõte

Lauset aitab loetavamaks teha see, kui meeles pidada, et öeldis on lause kese ja võiks püsida lauses teisel kohal (Ö2), ka kõrvallauses.

Kiirustamise viitab ka see, et Astes uus koolimaja peaks valmima alles 2013. aasta sügiseks

Kiirustamisele viitab ka see, et Astes peaks (Ö2) uus koolimaja valmima alles 2013. aasta sügiseks

Või: .. et Aste uus koolimaja peaks valmima ..

Teadlasi üllatas, et dieetjookide joojatel risk haigestuda ainevahetussündroomi ei olnud väiksem kui tavaliste limonaadide joojatel

Teadlasi üllatas, et dieetjookide joojatel ei olnud (Ö2) risk haigestuda ainevahetussündroomi väiksem kui tavaliste limonaadide joojatel

Eile kella 07.50 paiku Sõmeru vallas Pärnu-Rakvere-Sõmeru mnt 184 kilomeetril sõitis sõiduauto Daciale, mida juhtis 23aastane J, ette tumedat värvi linnamaastur

Eile kell 7.50 sõitis (Ö2) Sõmeru vallas Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee 184. kilomeetril tumedat värvi linnamaastur ette Dacia sõiduautole ~ sõiduautole Dacia, mida juhtis 23aastane J

Seetõttu polnud midagi imelikku selles, et kapo (alus) täispikkadel suusamaratonidel harrastussportlasena kõrgeid kohti saavutanud P (Vasaloppeti 269., Tartu maratoni 319., König Ludwig Laufi 81. koht) eelmisel nädalal kinni pidas (öeldis) ja tema kodu läbi otsis

Seetõttu polnud midagi imelikku selles, et kapo pidas täispikkadel suusamaratonidel harrastussportlasena kõrgeid kohti saavutanud P eelmisel nädalal kinni ja otsis ta kodu läbi

Lausest võiks välja jätta ka kiilu maratonil saavutatud kohtade loeteluga.

Õeldise tähtsaimad laiendid – alus ja sihitis – peaksid olema talle võimalikult lähedal.

Naabrivalve nurjas kirikuõpetaja majast varguse

Naabrivalve nurjas varguse kirikuõpetaja majast

Õeldise muudki seotud laiendid (mitmesugused määrused) võiksid olla tegusõnale võimalikult lähedal.

Eestkostetöö hindamise muudab mõjude (aga teinekord ka tulemuste) aeglane avaldumine ning sõltumine paljudest organisatsioonivälistest asjaoludest keerulisemaks, kuid mitte võimatuks

Eestkostetöö hindamise muudavad keerulisemaks, kuid mitte võimatuks mõjude (aga teinekord ka tulemuste) aeglane avaldumine ning sõltumine paljudest organisatsioonivälistest asjaoludest

„Parim nali oli Riigi Kinnisvara valimine aasta kinnisvaraarendajaks” kirjeldab TÜ avaliku poliitika lektor ja ettevõtja, endine poliitik OL eilset ettevõtlusauhindade jagamist Facebookis

„Parim nali oli Riigi Kinnisvara valimine aasta kinnisvaraarendajaks,” kirjeldab Facebookis eilset ettevõtlusauhindade jagamist TÜ avaliku poliitika lektor ja ettevõtja, endine poliitik OL

Randuval laeval on vastas koer, kes saba liputades koju tulevat peremeest ootab

Randuval laeval on vastas koer, kes saba liputades ootab koju tulevat peremeest

Tavaliselt otsib silm õeldise eest alust, seega on kõige tavalisem sõnajärg alusõeldis-sihitis. Kui lause algab täissihitisega, võib lugeja seda aluseks pidada. Seetõttu tuleks kas vältida sellises vormis sihitist või muuta sõnade järjekorda. Viimane võib aga rikkuda lause teabe esitamise seaduspärasusi (uus ja tähtsaim teave lause lõpus rõhulises positsioonis).

Ostja – seitset keelt valdava vanemaealise härrasmehe – leidis ka eesti keele seletava sõnaraamatu kuus köidet

Ostja – seitset keelt valdav vanemaealine härrasmees – leidis ka eesti keele seletava sõnaraamatu kuuele köitele

Eesti on bikiinidega ehtinud Põhja-Aafrikast pärit kuumalaine, mis ei taha siit sugugi lahkuda

Eestile on bikiinid selga pannud Põhja-Aafrikast pärit kuumalaine

Lehtede väitel teenindas rohkem kui 400 Jaapani turisti 16.-18. septembril 500 Zhuhai ja Shenzheni rannikulinna-dest pärit lõbunaist

Lehtede väitel teenindasid 500 Zhuhai ja Shenzheni rannikulinna-dest pärit lõbu- naist 16.-18. septembrini 400 Jaapani turisti

Või: Üle 400 Jaapani turisti teeninda- miseks oli Zhuhai ja Shenzheni ranniku- linnadest kohale tulnud 500 lõbunaist

Kui lauses on ajamäärus, võiks selle (kõrval)lause algusesse tõsta.

Kohus saatis eile noormehe oma tegude üle järele mõtlema 6 päevaks arestikambrisse

31. detsembril kella 9.55 ajal põles Tallinnas korter, kust leiti kustutustööde käigus 1965. aastal sündinud M-i (s 1965) surnukeha

Eile saatis kohus noormehe kuueks päevaks arestikambrisse oma tegude üle järele mõtlema

31. detsembril kella 9.55 ajal põles Tallinnas korter, kust kustutustööde käigus leiti 1965. aastal sündinud M-i surnukeha

Täiendite järjekord

Ka nimisõna laiendite ehk täiendite järjekorra kohta on mõned lihtsad reeglid. Eesti keeles on tavaline omastavas käändes nimisõnaline eestäiend, nii mõnegi fraasi saab lühemaks ja hõlpsamini mõistetavaks kärpida just nii.

Miinusteks õpetajaameti juures peab ta aga palga madalust ja suurt ajalist pühendumust

Õpetajaameti miinusteks peab ta aga väikest palka ja rohket aja pühendamist

Kui on mitu eestäiendit, peaks omastavas käändes nimisõnaline täiend tavaliselt eelnema omadussõnalisele täiendile, nt õe raamat, õe vana raamat ehk kõigepealt kelle? mille?, seejärel missugune?. Mõnikord tuleb aga fraasid lahti harutada ja uuesti kokku panna.

.. seda siiski mitte suurenenud maksuvoo, vaid kiire majandustegevuse kokkutoimbumise tõttu

.. seda siiski mitte suurenenud maksuvoo, vaid majandustegevuse kiire kokkutoimbumise tõttu

Siseministri sõnul ei ole mingi saladus, et igipõlised Prantsusmaa naabrid kalduvad IT-agentuuri küsimuses Prantsusmaa suunas

Siseministri sõnul ei ole mingi saladus, et Prantsusmaa igipõlised naabrid kalduvad IT-agentuuri küsimuses Prantsusmaa poolt olema

Eesti võib saada riikliku rinnaga toitmise komitee

Eesti võib saada rinnaga toitmise riikliku komitee

Hea välimusega väikese reklaamiagentuuri omanik DJ tapeti seitsme aasta eest

Väikese reklaamiagentuuri hea välimusega omanik DJ tapeti seitsme aasta eest ~ seitse aastat tagasi

Millised plastikust toiduainete pakendid võivad olla tervisele ohtlikud?

Millised toiduainete plastpakendid võivad olla tervisele ohtlikud?

.. kes on ära tabanud Kreekas valitseva soodsama hinnakliima, puhtama merevee ning ülerahvastamata privaatsemad rannavõlud

.. kes on ära tabanud Kreekas valitseva soodsama hinnakliima, puhtama merevee ning ülerahvastamata randade võlu

Sisult seotud sõnad lähestikku

Sisult kokkukuuluvad sõnad olgu ka lauses lähestikku. Üks sageli segadust tekitav sõna on rõhulaiend *ka*. Järgmises lõigus on soome keelest tõlgitud uudises igas lauses üks *ka*. Originaal on vaheldusrikkama sõnastusega ja rõhutuse nüansid pisut teised. *Myös rikosylikomisario H on vaitonainen kaikista yksityiskohdist. Hän ei suostu paljastamaan edes sitä, missä päin Suomea isku oli tarkoitus toteuttaa. - En sano ilmansuunnastakaan mitään, totesi H.*

Ka H ei avaldada detaile. Ta keeldus ka avalikustamast seda, mis paigas ettevõtmist kavandati. „Ma ei ütle midagi ka ilmakaarest,” märkis ta

Ta keeldus avalikustamast koguni seda, mis paigas ettevõtmist kavandati. „Ma ei ütle isegi, mis ilmakaarest,” teatas ta

Järgmistes näidetes mõistavad lugejad muidugi küll, et arvutil pole silmi ega ole ka rahvuskangelast üles kaevatud. Siiski on sujuvuse huvides parem, kui pilk ei haaraks lugedes sellist lühiühendust võimaldavaid sõnu.

Kas olete täheldanud endal probleeme silmadega arvutiga töötades?

Kas olete täheldanud arvutiga töötades silmaprobleeme?

Järjekordne vägivaldaakt tipnes Murru vanglas pussitamisega

Järjekordne vägivaldaakt Murru vanglas tipnes ~ lõppes pussitamisega

Tiranast jäi meelde üleskaevatud rahvuskangelase järgi nime saanud linna keskne Skanderbegi väljak, kus käisid suured ehitustööd

Tiranast jäi meelde rahvuskangelase Skanderbegi järgi nime saanud keskväljak, mis oli suurte ehitustööde tõttu üles kaevatud

Lauselühendite koht lauses ja õigekeelsus

Viimase näite tegi eriti keerukaks kesksõnaline lauselühend, mida tulebki eraldi pisut käsitleda. Lauselühendit nimetatakse grammatikas sekundaartarindiks, st lauselühendi keskmes on lause *teisese* tähtsusega tegusõna käändelises vormis, nt *Poiss kõnnib vilistades mööda teed*. Lause peamine tegu on see, et poiss kõnnib, lauselühend näitab viisi, kuidas ta seda teeb. Lauselühendid tihendavad teksti, nt saab nendega asendada kõrvallauseid.

I hinnangul oli teoses palju klišeesisid, mis ühiskonnas levinud on

I hinnangul oli teoses palju ühiskonnas levinud klišeesisid

Naine, kes suri märtsis jättis maha kirjaliku avalduse, kui oli veel täie mõistuse juures, milles ta teatas, et tahab surra

Märtsis surnud naine oli veel täie mõistuse juures olles kirjutanud avalduse, milles teatas, et tahab surra

Selles tiheduses varitsevad ka aga omad ohud, sest lauseliikmete seosed pole enam nii selged. Meeles tuleb pidada sedagi, et kui lauselühendis pole tegijat nimetatud, oletame vaikimisi, et see on sama, mis lause peamises situatsioonis.

Koerad on viimase paari aasta jooksul katki närinud umbes pool miljonit mobiiltelefoni ning 700 000 on oma otsa leidnud teiste inimeste pihta visates, selgus Inglismaal läbi viidud uuringust

Koerad on viimase paari aasta jooksul katki närinud umbes pool miljonit mobiiltelefoni ning 700 000 telefoni on otsa leidnud inimeste pihta visatuna, selgus Inglismaal tehtud uuringust

Nii tuleb mõnigi kord lauselühend jälle osalauseks tagasi teha.

Näiteks minnes külla oma vanavanematele Otepääle, muutub õun automaatselt ubinaks ning nuga väitsaks

Näiteks kui lähen külla vanavanematele Otepääl, saab õunast automaatselt ubin ning noast väits

Linna ajalugu ulatub 2500 aasta taha, olles nii üks vanematest Aadria mere ääres asuvatest linnadest

Linna ajalugu ulatub 2500 aasta taha, nii on see üks vanematest Aadria mere äärsetest linnadest

Toidu nautlemisele lisaks on võimalik muidugi harrastada ka tervisesporti laenutades kõnnikeppe või jalgrattaid

Peale toidu nautimise saab ka tervisesporti harrastada, selleks võib laenutada kõnnikepid või jalgratta

Kõrvallause koht

Kõrvallause on lauselühendist ja nimisõnafrasist kergemini mõistetav ikka sellesama tegusõna pöördelise vormi tõttu, mille ümber saab hõlpsasti paigutada ülejäänud lauseliikmed.

Nt saab kõrvallause abil lahti fraasist, mille keskel asub mõistmist takistav kiilung.

Eksperdid näevad ühe peaprobleemina õiglase ligipääsu tagamist kõrgharidusele

Eksperdid peavad põhiliseks probleemiks, et ei ole tagatud õiglane ligipääs kõrgharidusele

Järgmises näites aitab kõrvallause eestäiendite kuhjumist vältida.

Seega pole ime, et California ülikoolis resideerival vedelike dünaamikat uurival füüsikul Rouslan Krechetnikovil ühel matemaatika konverentsil pilk tema kolleegide kohvitassidele jäi

Seega pole ime, et California ülikoolis resideerival füüsikul Rouslan Krechetnikovil, kes uurib vedelike dünaamikat, jäi ühel matemaatika konverentsil pilk kolleegide kohvitassidele

Sageli on kõrvallause roll anda infot mingi pealause sõna kohta, sellele sõnale peab ta võimalikult lähedal olema. Kõrvallause ei tohi aga lause sujuvust takistada, lahutada kaassõna- või täiendifraase ega lisada liiga palju infot aluse ja öeldise vahele.

Selle moodustab saamata jäänud tulu toote, mille R firmast lahkudes kaasa võttis, arendusest ja müügist

Selle moodustab saamata jäänud tulu, mida oleks saadud R-i firmast lahkumisel kaasa võetud toote arendusest ja müügist

7. ja 8. oktoobril osalesin koolitusel Laulasmaal, mida viisid läbi kaks Uus-Meremaa staažikat koolijuhti

7. ja 8. oktoobril osalesin Laulasmaal koolitusel, mille korraldasid kaks staažikat koolijuhti Uus-Meremaalt

Eile leidis aset leke Norra gaasitootmistehases, mis saadi kiiresti kontrolli alla

Eile oli Norra gaasitootmistehases leke, mis saadi kiiresti kontrolli alla

Nagu S-id selgitasid, ei olnud nemad sotsiaalhoolekande teenusega rahul, mida linn neile mõnda aega osutas, ega soovinud enam nende külastusi ega lasknud neid oma korterisse sisse

Kohus jättis linna avalduse rahuldumata, mille eesmärk oli ema ja poja teovõimet piirata

See oleks tähendanud, et neilt endilt tuleb teovõime ära võtta, ehk õigus otsustada enda elu üle

Nii on võimalik La Pazi nõiatuult osta „õnnepakette” erinevate probleemide lahendamiseks – näiteks peretülide või laste halbade hinnete vastu, mis tuleb vastavalt juhendile ära keeta või põletada

Teisel juhul saadeti katkine kõvaketas vanadesse sokkidesse mähituna arvutiparandusse, mis vigastas kõvaketast veel rohkem

Mida rohkem on lauses moodustajaid, seda keerulisem on need muidugi mõistlikku järjekorda saada. Sarnast sisu kandvad lauseliikmed tuleks ühte kohta koondada.

Siinkohal pean vajalikuks meelde tuletada, et Tallinna kritiseeris 2010. aasta majandusaasta aruande pöördumises linnapea vabariigi valitsust, et maa-maksuvabastusega jääb pealinn ilma 22,5 miljonist eurost

Eesti ühe juhtiva kinnisvarafirma 1P poolt läbiviidud analüüsi kohaselt on Tallinna linnaosadest kahetoalise korteri hinnad Põhja-Tallinnas kasvanud kümne aastaga 193 protsenti

Nagu S-id selgitasid, ei olnud nad rahul sotsiaalhoolekande teenusega, mida linn oli neile mõnda aega osutanud, ei soovinud enam sotsiaaltöötajate külastusi ega lasknud neid oma korterisse enam sisse

Kohus jättis rahuldumata linna avalduse, mille eesmärk oli ema ja poja teovõimet piirata

See oleks tähendanud, et neilt tuleb ära võtta teovõime ehk õigus otsustada enda elu üle

Nii saab La Pazi nõiatuult igasuguste probleemide, näiteks peretülide või laste halbade hinnete vastu osta õnnepakette, mida õpetuse järgi kas keeta või põletada

Teisel juhul toodi arvutiparandusse kõvaketas, mis oli mähitud vanadesse sokkidesse, nii sai kõvaketas veel rohkem viga

Siinkohal pean vajalikuks meelde tuletada, et 2010. aasta majandusaasta aruandes kritiseeris Tallinna linnapea riigi valitsust, et maamaksuvabastuse tõttu jääb pealinn ilma 22,5 miljonist eurost

Eesti ühe juhtiva kinnisvarafirma 1P tehtud analüüsi kohaselt on Põhja-Tallinna kahetoalise korteri hind kümne aastaga kasvanud 193 protsenti

Äripäev ei rikkunud kaitsepolitsei huvisid käsitlevas artiklis endise rahandusministri TP firmade vastu head ajakirjandustava, kuigi edastas ekslikku infot, leidis pressinõukogu

M ütleb Soome väljaandele Talous-sanomat, et ei näinud pealt, kuidas H baaritöötajale rusikaga virutas, ja kähmlust, nagu värvikalt kirjeldab teine Soome väljaanne Ilta-Sanomat, mis jätkus põrandal

Uudsesse andmebaasi end registreerima ei saanud aga igast kuuest kreeklasest üks, kes väitis endal mingi puude olevat

Pressinõukogu leidis, et Äripäev ei rikkunud artiklis, mis käsitles kaitsepolitsei huvi endise rahandusministri TP firmade vastu, head ajakirjandustava, kuigi edastas ekslikku infot

M ütles (Soome) väljaandele Talous-sanomat, et ei näinud seda, kui H baaritöötajat rusikaga löi, ega edasist kähmlust, mis jätkunud põrandal, nagu värvikalt kirjeldab teine Soome väljaanne Ilta-Sanomat

Uudsesse andmebaasi ei tulnud end registreerima aga iga kuues kreeklane, kes oli väitnud endal mingi puude olevat

Kõrvallausete sidumine

Ei oskagi öelda, miks on levinud tendents koma asemel sidesõna ette punkt panna, katkestades nii mõtte terviklikku arendust. Oletada võib hirmu liiga pik-kade lausete ees, samuti ehk arusaama, et suur täht tõmbab järgnevale tekstile rohkem tähelepanu. Viimase eesmärgi saavutamiseks on aga teisi võimalusi, nt saab muuta sõnajärge või kasutada koma asemel mõnd ilmekamat vahemärki.

Seda fenomeni on uuritud juba kümneid aastaid. Et kas põhjuseks on tarbitud toit või ilm või hoopis mõni kolmas element

R. kirjeldab elu Soomes pealispinnast pisut madalamalt. Et mis tegelikult toimub

Reedel ja laupäeval viidi Tallinna Vanasadamas läbi Piirivalve poolt haarang. Mille eesmärgiks oli vahele võtta reisijaid kellel puudus isikuttõendav dokument, ning kontrollida laevalt tulevaid sõidukeid

Ka valitsus tunnistab, et ükski nende meede pole kiireloomuline. Mis tähendab seda, et ravi ja ennetavate meetmete peale läheb üha rohkem raha

Seda fenomeni on uuritud juba kümneid aastaid – kas põhjuseks on tarbitud toit või ilm või hoopis midagi muud

R. kirjeldab seda elu Soomes, mis jääb pealispinna alla; seda, mis tegelikult toimub

Reedel ja laupäeval korraldas piirivalve Tallinna Vanasadamas haarangu, mille eesmärk oli tabada isikut tõendava dokumendita reisijaid ning kontrollida laevalt tulevaid sõidukeid

Ka valitsus tunnistab, et ükski tema meede pole kiireloomuline. See aga tähendab, et ravi ja vältimismetmete peale kulub üha rohkem raha

LÕPETUSEKS: KONTROLLKÜSIMUSED

Iga lause juures, mis pärast lugemist ikka veel kahtlane tundub, tuleks esitada järgmised küsimused.

- Kas kõik sõnad on õigesti kirjutatud?
- Kas kõik sõnad on õige (kaas)tähendusega?
- Kas kõik sõnad on õiges vormis?
- Kas kõik sõnad on õiges järjekorras?
- Kas kõik vajalikud sõnad on olemas?
- Kas kõik sõnad on vajalikud?
- Kas see lause väljendab terviklikku mõtet?
- Kas see lause väljendab mõtet terviklikult?

Eitava vastuse saanud küsimus aitab probleemile keskenduda ja sellele küllap ka lahenduse leida. Küsimist ja kontrollimist ei ole (keele)toimetaja elus kunagi liiga palju.

KIRJANDUS

- Burger, Peter; de Jong, Jaap. Handboek stijl. Groningen, 1997.
- Butcher, Judith; Drake, Caroline; Leach, Maureen. Butcher's Copy-Editing. Cambridge University Press, 2006.
- Cutts, Martin. Oxford Guide to Plain English. Oxford University Press, 2006.
- Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2006.
- Erelt, Mati. Lause õigekeelsus. Juhatused ja harjutused. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Emakeele Selts, 2011.
- Erelt, Mati; Erelt, Tiiu; Ross, Kristiina. Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2007.
- Hennoste, Tiit. Uudise käsiraamat: kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serverida ajaleheuudist. 2., kohendatud trükk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2008.
- Kaplan, Bruce. Editing Made Easy. Autori kirjastatud, 1999.
- Mäearu, Sirje. Valik rektisioone. Tartu: Keelehooldekeskus, 2011.
- Pullerits, Egle. Kuidas hoiduda kantseliidist. Tartu: Keelehooldekeskus, 2010.
- Telegraph Style Book. www.telegraph.co.uk/topics/about-us/style-book/
- The Economist Style Guide. www.economist.com/styleguide/introduction
- Uuspõld, Ellen; Mund, Argo. Õpetusi ja harjutusi algajale keeleteoimetajale. Tartu, 2009.
- Väike paronüümisõnastik. Koostanud Helen Plado ja Katrin Mandra. Tartu: Keelehooldekeskus, 2008.
- Õim, Asta. Komistusi metafooridega. Tartu: Keelehooldekeskus, 2011.